

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030) 10163
Postgiro 58. Abonnementsprijs f 5,50 per jaar. Buitenland f 7,— per jaar, voor
België f 6,—. Losse nummers f 0,30. Verschijnt wekelijks.

Aan de leden

van de Humanistische Luisterkring

Wij geven onze leden van de Humanistische Luisterkring jaarlijks een verslag van de gebeurtenissen rond de kwestie van eigen zendtijd voor het Humanistische woord. Ditmaal herinnerden wij ons een voorval van jaren geleden.

Bij een grote zaak kwam een jonge man in dienst. Op de dag van zijn indiensttreding kreeg hij een stapel dossiers voor zich met de mededeling, dat door ziekte zijn voorganger niet in staat was geweest het geheel af te werken en dat hij tot taak had deze klachten — want dat waren het — tot ieders tevredenheid op te lossen. Zo begon hij zijn taak bij deze afdeling.

De zaak liep geruisloos — de stapel verminderde snel en ieder dacht dat dit wel de juiste man op de juiste plaats was. Tot op een goede dag — de stoel leeg bleef.

Bij informatie op zijn adres bleek hij te zijn vertrokken en er zat voor zijn chef niets anders op, dan een nader onderzoek in te stellen in bureau en kast van zijn employé. Bij opening van dit meubilair bleek, dat er nog heel veel kwesties lagen om te worden uitgezocht. Alles pilde uit. De hulp van de jongste bediende was nodig om de zaak te vervoeren

naar de directiekamer, waar enige heren met stijgende verbazing en ergernis zaten te bladeren in niet behandelde stukken. Bij de laatste stapel, die de jongste bediende binnenbracht, zei de jongeman, die zo het een en ander begrepen had: „Wist u dit niet meneer? Hij zei altijd „Leer één ding van me, moeilijke kwesties lossen zich vanzelf op”. Daarna schoof hij de stukken in zijn bureaula.”

Aan dit voorval moesten we denken, toen wij ons afvroegen waar ons herhaalde verzoek om eigen zendtijd is gebleven. Is dit ook een moeilijke kwestie en heeft de minister ook zo'n diepe la in zijn bureau?

Wij geloven het niet, maar het wordt toch langzamerhand wel tijd voor een oplossing. Moeilijke kwesties kunnen zich wel eens vanzelf oplossen, maar ze kunnen ook moeilijker worden. Vooral de kwesties over zendtijd.

contributie 1965

Inliggend treft u een girokaart aan. Deze is bestemd voor contributie 1965.

Zo u ons helpen wilt schrijft u dan dit bedrag zo spoedig mogelijk over op postrekening 58 t.n.v. de Humanistische Luisterkring, Utrecht. Bij voorbaat hartelijk dank.

De administratie

nieuwjaarsbrief van het hoofdbestuur van het humanistisch verbond

Wij wensen elkaar in deze dagen een gelukkig en voorspoedig 1965. Ook het Humanistisch Verbond spreekt de wens uit, dat alle mensen in het komende jaar zoveel mogelijk geluk en voorspoed zullen kennen.

Als wij deze woorden: „wensen”, „geluk” en „voorspoed” zo veelvuldig uitspreken, willen wij niet nalaten ons af te vragen wat deze woorden concreet en praktisch betekenen, anders blijft onze nieuwjaarswens een loze beleefdheidsfrase.

In de eerste plaats dan het woord „mensen”. Het is een beetje een vrijblijvend woord. Het is gemakkelijk de wens uit te spreken, dat het iemand goed gaat; later horen we dan nog wel eens hoe het afgelopen is. Zo op het eerste gezicht wordt er verder van ons niets gevraagd. Intussen rijst wel de vraag of dit voldoende is. Is het zo, dat wij kunnen volstaan met wensen of moeten wij ook iets doen? Leven wij zo met elkaar, dat wij ieder maar een beetje voor zichzelf laten ploeteren in de hoop, dat hij wat geluk en voorspoed zal vinden? Of helpen wij elkaar, zodat wij niet alleen ons eigen welzijn nastreven, maar ook het welzijn van andere zoveel mogelijk bevorderen? Het antwoord van het Humanistisch Verbond op deze vragen is in ieder geval dat het Verbond iets wil doen, een bijdrage wil leveren ter bevordering van menselijk geluk en voorspoed.

Maar mogen wij nu even uw aandacht vragen voor dat woord „geluk”.

Daarbij willen wij niet in het algemeen theoretiseren maar een aantal verschijnselen bespreken, waarbij het menselijk geluk in het geding is. Wij wensen wel, dat alle mensen gelukkig zullen zijn, maar wij weten ook dat dit lang niet altijd lukt. Geluk is geen objectief feit, maar een gemoedsgesteldheid, een waardering. Het ongeluk hangt wel vaak samen met aanwijsbare omstandigheden. Maar daaruit volgt nog niet, dat verbetering van die omstandigheden leidt tot een positief en duurzaam geluk. Mensen kunnen op heel verschillende manieren in omstandigheden raken, die het onmogelijk maken zich gelukkig te voelen. Wij denken aan de velen, die geplaagd worden door ziekte; aan velen, die zich eenzaam en verlaten voelen; aan mensen, die een gevangenisstraf ondergaan; aan mensen die in de knoop zitten met moeilijkheden van heel uiteenlopende aard. Het Humanistisch Verbond acht het zijn plicht, aan deze mensen zoveel mogelijk hulp te bieden. Dat wil voor het Humanistisch Verbond zeggen geestelijke hulp, morele steun, het tonen van medemenselijke belangstelling. Dit alles met het doel om medemensen-in-nood te helpen om ontkoombaar leed te dragen en de levensmoed te vinden om ogenschijnlijk onoverwinbare moeilijkheden zelf, op eigen kracht meester te worden. Wij spreken hier over de zo langzamerhand algemeen bekende humanistische geestelijke verzorging.

De praktische ervaring in de afgelopen jaren heeft ons overduidelijk geleerd dat hier een

taak voor ons ligt, die wij moeten vervullen en waarmee wij velen reële hulp kunnen bieden.

Vanuit deze ervaring is het ons wel een behoefte onze verbazing uit te spreken over het feit, dat wij nog altijd allerlei belemmeringen ontmoeten bij de uitoefening van deze menselijke taak met name daar, waar mensen noodgedwongen onder de zorg, het toezicht of de leiding staan van één of andere instelling. Wij denken hierbij vooral aan ziekenhuizen, gevangenissen en het leger. Er zijn nog altijd ziekenhuizen waar buitenkerkelijke patiënten liggen, maar waar humanistische geestelijke verzorging wordt bemoeilijkt of zelfs onmogelijk gemaakt. Ook ten aanzien van de mogelijkheden, die ons door de centrale overheid worden geboden, constateren wij onverklaarbare verschillen tussen het beleid van het departement van Defensie en het beleid van het departement van Justitie. De erkenning van ons recht op eigen zendtijd laat nog steeds op zich wachten. Overigens blijkt ook dat wel erkende rechten soms door plaatselijke autoriteiten op een zeer benauwde wijze worden geïnterpreteerd. Wij zeggen met nadruk soms omdat wij tot onze vreugde ook vele plaatselijke autoriteiten ontmoeten, die ons volkomen loyaal tegemoet treden. Maar wat wij wensen is dat allen, die zich onder toezicht van de overheid bevinden, op precies dezelfde wijze en onder precies dezelfde voorwaarden in contact kunnen treden met ons als met de kerkelijke geestelijke verzorgers. Iedere vorm van discriminatie is voor ons onaanvaardbaar. De betekenis van de humanistische geestelijke verzorging zij op deze plaats nog nader geïllustreerd door de aandacht, die deze zaak ook in andere landen begint te krijgen. Na via de Internationale Humanistische Unie te hebben kennisgenomen van de Nederlandse ervaringen zijn thans ook de humanistische organisaties in Engeland en de Verenigde Staten bezig met de invoering van geestelijk verzorgingswerk.

Een geheel andere factor, die ook van grote invloed is op het menselijk geluk, wordt gevormd door de ontwikkelingen, die wij constateren in de ons omringende christelijke wereld. De Generale Synode van de Nederlands Hervormde Kerk heeft reeds verschillende malen uitspraken gedaan, waaruit een grote bereidheid blijkt om nieuwe wegen te zoeken voor de oplossing van klemmende vraagstukken in de menselijke samenleving. Ook de R.K.-wereld is in beweging en neigt meer naar openheid en verdraagzaamheid als ook naar meer mondigheid en zelfstandigheid van de volwassen mens. Wij signaleren in dit verband een stroming in het concilie, die opkomt voor godsdienstvrijheid, alsmede een aantal uitspraken van zeer vooraanstaande Nederlandse Katholieken. Intussen blijven er ook, ondanks gunstige ontwikkelingen, nog wel verschillende netelige problemen. In een gemengd huwelijk van een gelovig protestant, of van een overtuigd humanist met een katholiek, die de R.K.-kerk trouw wil blijven,

Op aanvraag gratis verkrijgbaar
Oudegracht 152 — Utrecht

komen beide partijen voor pijnlijke gewetensconflicten te staan. Ook een deugdelijke aanpak van het bevolkingsvraagstuk in Nederland en in de wereld blijft afstuiten op volkomen verouderde maar feitelijk nog geldende katholieke opvattingen.

Maar ook al zou de ontwikkeling naar ruimeheid en openheid binnen de kerken zich volledig doorzetten, wij blijven verantwoordelijk voor onze eigen taken, die onverminderd onze energie eisen. Ons uitgangspunt blijft even wezenlijk als voorheen verschillen van de godsdienstige opvattingen, en onze taak blijft de verdediging van de rechten der buitenkerkelijken, de bezinning op en de verbreiding van de humanistische levensovertuiging, alsmede het verrichten van een steeds toenemend aantal praktische werkzaamheden. Daarmee dienen wij op onze wijze het menselijk geluk. Een belangrijk punt daarbij, dat wij niet kunnen voorbijgaan is de houding, die wij aannemen tegenover de medemensen, die in een of ander opzicht verschillen van onszelf. De rassendiscriminatie, waarvan wij tot dusver meenden, dat deze alleen nog voorkwam in andere delen van de wereld zoals Zuid-Afrika en Amerika, blijkt toch ook bij ons nog te bestaan. In Engeland speelden bij de jongste verkiezingen in sommige districten rassentegenstellingen een belangrijke rol; in Nederland ontstond veel verontwaardiging toen bleek dat in een amusementsgelegenheid in Amsterdam aan bepaalde kleur-

lingen de toegang geweigerd werd. De discussie, die naar aanleiding hiervan ontstond, bracht aan het licht dat kleurlingen dikwijls grote moeite hebben om kamers te vinden. Men mag zich ernstig afvragen of dit verschijnsel niet een veel bredere omvang heeft dan wij in 1964 in Nederland nog voor mogelijk hadden gehouden.

Wij weten wel, dat soms, bijvoorbeeld door kamerverhuurders, een beroep wordt gedaan op andere levensgewoonten en wij begrijpen wel, dat men niemand kan verplichten iemand op kamers te nemen. Maar het is toch zaak de vraag te stellen of wij wel altijd de moed opbrengen om opvattingen, die wij in theorie huldigen ook toe te passen in de praktijk.

Het weren van mensen met een andere huidskleur is trouwens niet de enige vorm van discriminatie, die in onze samenleving nog voorkomt. Standsvooroordelen vormen herhaaldelijk barrières, waar wij nauwelijks overheen kunnen komen. In sommige gevallen worden ook sollicitanten ten onrechte afgewezen alleen op grond van het wel of juist niet hebben van een bepaalde geloofs- of politieke overtuiging. Wij achten al deze discriminaties een aantasting van de menselijke waardigheid en het is ons maar al te pijnlijk bekend, dat zij de kiem in zich dragen van afschuwelijke misdaden en onbeschrijflijk leed. Men hoeft daarbij niet enkel te denken aan de terreur van het nationaal-socialisme. Aan recente tragische gebeurtenissen in Kongo is rassendiscriminatie — in beide richtingen — immers evenmin vreemd.

Veel geluk en voorspoed. Als wij spreken over voorspoed plegen wij meer te denken aan de materiële kanten van het menselijk bestaan, waarvoor ook het woord welvaart tegenwoordig veelvuldig wordt gebruikt. Als wij objectief onze levensomstandigheden vergelijken met die van slechts een dertig jaar geleden dan moeten wij erkennen, dat de welvaart van ons gehele volk in die periode niet onbelangrijk is gestegen en dat nijpende armoede langzamerhand verdwijnt.

HUMANISME
EN SEXUALITEIT onder
redactie van dr. J. P. van Praag

f0.95

HUMANISTISCH
VORMINGSONDERWIJS

f0.50

DIT WORDT GEDAAN

f0.50

Te bestellen door storting of overschrijving op girorekening no. 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht, met omschrijving van de gewenste brochure.

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 3 januari 1965

Neem een

abonnement op

**Het Woord
van de Week**

Abonnementsprijs f 5.50 - Giro 58

Omschrijving: Nieuwe abonné

Bovendien leven wij in het perspectief van een verdergaand toenemen van de welvaart. Deze ontwikkeling juichen wij toe omdat welvaart de mens vele ontplooiingsmogelijkheden biedt, die in een toestand van armoede geheel onbereikbaar zijn. Echter ook het leven in welvaart, dat overigens nog niet inhoudt een leven in overvloed voor allen, heeft zijn problemen en stelt bijzondere eisen aan de mens. Meer welvaart betekent niet, dat nu plotseling het onmogelijke verwezenlijkt kan worden; en het getuigt van meer levenskunst als men geniet en gebruik maakt van de mogelijkheden, die men wel heeft, dan wanneer men zich laat beheersen door een jacht naar steeds meer.

Een punt van voortdurende aandacht in een maatschappij met een groeiende rijkdom is een rechtvaardige verdeling van de welvaart over de gehele bevolking. Voorts eist het leven in de welvaart dat men oog heeft voor een zinvolle besteding, waarbij talloze onmisbare gemeenschapsvoorzieningen niet verwaarloosd mogen worden. Wij staan persoonlijk en als gemeenschap telkens voor allerlei bestedingsbeslissingen, waarbij soms alleen wijzelf en onze naaste omgeving gemoeid zijn, soms grote groepen belanghebbenden en zelfs gehele volkeren. Ook in 1965 staan wij in dit opzicht voor vele beslissingen, die hoge eisen stellen aan onze wijsheid, ons rechtvaardigheidsgevoel en onze zelfbeheersing. We menen dat in deze beschouwing de opmerking niet mag ontbreken, dat als wij elkaar veel voorspoed toewensen dit van ons allen de bereidheid eist daar dan ook hard voor te werken.

Speciale aandacht willen wij vragen voor onze hulp aan de ontwikkelingslanden. Wanneer wij aanvaarden dat het verlenen van deze hulp onze morele plicht is dienen we daaruit ook de consequenties te trekken. Daarom heeft de humanistische beweging zich mede verantwoordelijk gesteld voor het plan van de humanisten in India om in de deelstaat Bihar een ontwikkelingsproject tot uitvoering te brengen.

Dit is een van de vele activiteiten, die door het H.V. in het afgelopen jaar verricht zijn. Ook daaruit blijkt de betekenis van een humanistische organisatie. Zonder een dergelijke organisatie zou trouwens ook de invoering van humanistische geestelijke verzorging in de strijdkrachten ondenkbaar geweest zijn. Dat dit door steeds meer mensen beseft wordt blijkt uit het feit, dat in 1964 bijna 2000 nieuwe leden toetraden, die daarmee het werk moreel en financieel mede helpen dragen en zich dikwijls ook persoonlijk gaan wijden aan ons werk. Mede daardoor is het H.V. in staat de zich steeds uitbreidende taken op het gebied van geestelijke bezinning en vorming ter hand te nemen en met zijn geestelijke verzorging een ieder die daarom vraagt bij te staan. Wij wensen alle mensen veel geluk en voorspoed in het komende jaar, waarbij wij weten, dat de mens uitsluitend op zichzelf en zijn medemens is aangewezen om geluk en voorspoed te verwerven.

Hoofdbestuur van het
Humanistisch Verbond

de andren

Ik kan niet schreien om mijn eigen leed,

omdat ik naast mij zoveel feller weet

en 'k heel mijn kleine smartlijkheid vergeet

bij 't wenden

van hart en ogen naar de andren heen —

ik kan niet schreien, ik kan alleen

haten en wild liefhebben en zende

vlammen van haat en liefde uit mijn hart

om in één vuur van leven te verteren

eigen en andrer smart —

ik kan niet schreien om wat mij komt deren,

want er is troost en heil

in troost en heil die 'k zelf aan andren schenk:

smart wordt een smalle schaduw, smal en ijl,

voor wie aan andren denkt.

Garmt Stuiveling.

lezingen voor de radio

di. 5 jan. AVRO 15.30-15.45 uur: Mevr. D. Roethof-Ensing: „Opvoeding in het gezin”.

zo. 10 jan. VARA 9.45 uur: G. Stuiveling: „Uit humanistisch oogpunt”.

zo. 17 jan. VARA 9.45 uur: P. Spigt: „Mensen zonder God of gebod”.

AKTUEEL HUMANISME

Waarom zou de humanist niet bij de kerstboom gaan zitten? Men moet nooit een gelegenheid laten voorbijgaan om wat fleur te brengen in het bestaan van alledag. Zelfs degene die zich nooit heeft kunnen bevrijden van wrok tegen het christendom hoeft zich daarover niet te ergeren. De kerstboom is immers een heidens symbool, dat pas sinds enkele eeuwen tot een christelijk gebruik geijkt is.

Daarom lijkt het ook wat sentimenteel als sommige christenen aan andersdenkenden dit gebruik zouden willen betwisten. Of nog erger, als zij het willen voorstellen als ontheiliging van het heilige.

Toen het christendom de Europese wereld bekeerde, heeft het aan allerlei sinds lang bestaande gebruiken een nieuwe inhoud gegeven. Het zou moeilijk, zo niet onmogelijk, zijn geweest de bestaande tradities helemaal af te schaffen en geheel andere in te voeren. Levensgewoonten van eeuwen verdwijnen niet zo maar en evenmin kunnen nieuwe levensgewoonten op een bepaald moment worden ingesteld en begonnen.

De gebruiken die bij het nieuwe behoren, vinden het gemakkelijkst ingang, als ze zo goed mogelijk aangepast worden aan de gebruiken van het oude.

Zonder bang te zijn voor de radicale tegenstelling als het om beginselen gaat, moet iedere vernieuwingsbeweging de wijze gematigdheid hebben om bestaande levensregels en tradities te aanvaarden. Men moet inderdaad de oude zakken vullen met nieuwe wijn.

De grote zendelingen en bekeerders hebben zich aan deze gedragslijn gehouden. Oorspronkelijk vierde de christelijke kerk het geboortefeest van Christus op 6 januari. Maar al in het begin van de vierde eeuw werd dit feest opzettelijk verplaatst naar 25 december. Door dat te doen werd aansluiting verkregen bij het heidense feest van de wedergeboorte van de overwonnen zon, de terugkeer van het licht. Het was de enige manier om dit natuurfeest te kunnen verdringen.

En het succes is volledig geweest, want al meer dan 1500 jaar viert de wereld kerstmis op 25 december.

Men vraagt ons als buitenkerkelijke humanisten vaak, hoe wij eigenlijk staan tegenover het kerstfeest. Ik weet uit ervaring dat de antwoorden niet gelijk zijn. Aan de ene kant is er immers bij ons, juist uit eerbied voor de godsdienstige zin van kerstmis, een zekere schroom om ook kerstfeest te vieren. Onze viering van kerstfeest zou als het ware altijd onder een zeker voorbehoud moeten zijn.

Aan de andere kant geeft de duidelijke veranderlijkheid van dit feest sinds de vroegste tijden, niemand het recht om de westeuropese vorm van deze tijd nu zo maar voor de laatste en beste, of zelfs als de enig toelaatbare vorm te houden. Daar komt nog bij, dat behalve de terugkeer van het licht, ook de doodeenvoudige geboorte van een nieuw levend mens op directe wijze spreekt tot degenen die de zin van hun leven zien in een volhardend pogen tot zo volledig mogelijke menswording.

Die menselijke geboorte spreekt ook tot ons humanisten des te duidelijker, naarmate al het bijkomstige van ras en stand en macht en rijkdom erbij ontbreekt. Het gaat dan om niets minder dan om het ondoorgrondelijke feit van de geboorte als zodanig. Om een nieuwe kleine mens, hulpbehoevend zoals de mens in wezen altijd is en tegelijk vol van onvoorspelbare mogelijkheden.

Het zou natuurlijk mogelijk zijn om terug te keren tot een Germaanse zonnewendesymboliek. Maar alleen als aan een dergelijke natuurdienst een principieel eigen betekenis kan worden verleend, zou hij voor de moderne humanist zinvol en aanvaardbaar kunnen zijn.

De vraag is of een humanistische vormgeving van het kerstfeest mogelijk is zonder alledaagsheid en zonder overspanning, ergens tussen kerstbrood en stichtelijkheid. Als de humanist bij de kerstboom iets beleven kan, zal dat dan ook niet zijn het wonder van de menswording; de menswording van de mens? Want is dit niet wat wij, buiten alle beschouwing en bespiegeling om, steeds weer beleven als een ondoorgrondelijke werkelijkheid? De mens is niet, hij wordt.

Hij wordt tenvolle mens op het moment, dat hij zich losrukt uit de sleur. Hij wordt tenvolle mens op het moment dat hij ophoudt geheel op te gaan in de zorgen van alledag en plotseling weet deel te hebben aan een overweldigend bestaan. Dat is het moment van de menswording van de mens.

Dat is nu wel aardig gezegd, van die menswording en zo, maar hoe gaat dat nu eigenlijk toe in het drukke leven en op zo'n vrije dag in de drukke huiskamer? Onze grootste moeilijkheid is immers dat de vanzelfsprekende vormen van vroegere levensbezinning voor ons geen betekenis meer hebben en dat we er geen nieuw voor in de plaats kregen.

Voor hoevelen vallen de „algemeen erkende christelijke feestdagen” niet als een brok gemelijke ledigheid tussen even kleurloze perioden van plicht en sleur.

Betekent de kerstboom in zo'n geval nog veel meer dan een verplichte onderbreking van de luidruchtigheid, of een sentimenteel vertoon van goedgeefsheid, of een uitgezochte gelegenheid voor eten en drinken?

Gelukkig zijn er ook tallozen die nog niet verleerd hebben hun vrije dagen zinvol te gebruiken voor hun liefhebberijen: knutselen of lezen of muziek. Daarvoor vormen de kerstdagen een achtergrond van gemoeidelijke huiselijkheid en royale welwillendheid.

Weer anderen komen een ogenblik tot bezinning door hun medeleven met culturele manifestaties. Maar toch blijft in al deze gevallen een behoefte onvervuld. De behoefte n.l. aan een eigen vormgeving van deze dagen, die beantwoordt aan de verlangens en de bezieling van de niet-godsdienstige mens. Juist ook op deze dagen zullen we toch op een of andere wijze nieuwe, en voor ons zinvolle vormen terug moeten vinden. En dat zal ergens in de huiskamer moeten gebeuren. Ook wie de godsdienstige zin van het kerstfeest

tekst gebruikt bij de televisieuitzending van dinsdag 22 december 1964

Zojuist verschenen:

DE VERLENGING VAN HET LEVEN

samengesteld door Dr. L. A. Boeré, Dr. A. Daan, Dr. H. Faber, Prof. mr. J. F. Glas-tra van Loon, Dr. J. C. M. Hattinga Ver-schure, Prof. dr. ir. A. F. van Leeuwen s.j., Prof. dr. G. A. Lindeboom, J. Reehorst, Dr. V. W. D. Schenk, mevr. C. M. Versteeg-Sol-leveld, arts.

Uitgave Nederlands Gesprek Centrum.

Verkrijgbaar bij het Centraal Bureau, bij voorkeur door overschrijving van f 1,50 op postrekening nr. 30.49.60 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht, met op het strookje de vermelding: N.G.C. nr. 29.

niet aanvaardt, heeft diep in zich het gevoel dat de tijd op een keerpunt is aangekomen. Natuurlijk kunnen we dat gevoel ook op andere tijdstippen beleven. Bijvoorbeeld luis-terend naar het ruisen van de zee of naar het suizen van de wind, of zelfs zo maar, in de dagelijkse werkelijkheid.

Maar we leven niet buiten de onheugelijke oude ontwikkeling van de mensheid. En daar-om is het dat de kerstdagen anders zijn dan andere dagen. Dan, in het bijzonder, hangt de onsterfelijke hoop van generaties om ons als een hunkering naar de wedergeboorte. Dan is er, als het ware, het wonder waarnaar we verlangen en waarin we, heel verstandig, niet geloven.

Maar het wonderlijkste van wonderen is dat ze soms gebeuren, als we ze zelf maken! Als we ontwaken uit de sleur, gaan onze ogen open. Dan zien we opeens de andere weer. Dan verbaast het ons niet dat wij ervaren hoe mensen mét elkaar kunnen leven. En deze ervaring wordt een kracht in een ontmoedi-gende wereld.

Als het ontwaken uit de sleur iets betekent voor de humanist, dan is het niet iets van par-ticuliere zielezuiverheid, noch iets van zelf-voldane filantropie. Menswording van de mens betekent menswording van de mens tussen mensen in wie hij zich zelf her-kent. En deze herkenning staat niet stil voor de grenzen van natie, ras of klasse. Het is geen opgaan in brave stichtelijkheid, maar een onbegrensd medeleven. Medeleven in de vaste overtuiging, dat we allen tezamen mee-varen in hetzelfde lekke schuitje dat leven heet en dat wij tezamen drijvende moeten houden.

Geen godsdienst, geen bepaalde levensleer,

geen richting, heeft het alleenrecht op het symbool van kerstmis. Daarvoor is dit feest te menselijk en te zeer van alle tijden.

Zij die in de tijd voor het Christendom met kerstmis de terugkeer van het winnende licht vierden, zouden geen mensen geweest zijn als daarbij niet mede een rol had gespeeld hun hoop en verwachting en hun verlangen naar de nieuwe mogelijkheden van het leven. Met de komst van het christendom kreeg het geloof in een stralende toekomst een nieuwe gedaante en kreeg het feest aan het einde van het jaar een nieuwe vorm die tot op heden is blijven bestaan.

Laten we door de tijdelijke vorm heen kijken. Het is van grote waarde te beseffen, dat wij deel hebben aan wat de mensen vanouds als het beste heeft bezield. Te beseffen ook, dat wij de voortzetters ervan zijn, al doen we het niet allemaal op dezelfde manier en al denken we bij het zien van de kerstboom niet allemaal dezelfde gedachten.

Wie zo het kerstfeest viert wekt in zichzelf en bij anderen een kracht die onze tijd niet kan missen. Want alleen een krachtig geloof in de menselijkheid zal in staat zijn de ber-gen van ontmoediging, teleurstelling, twijfel en onzekerheid, te verzetten.

En het is niet genoeg om te zeggen, dat ons vertrouwen in de menselijke mogelijkheden blijkbaar onvernietigbaar is. Want dat ver-trouwen zou geen achtergrond hebben als het ons geen eisen stelde voor de dagelijkse prak-tijk van het leven.

Alleen als woord en daad elkaar niet ontlopen is het gerechtvaardigd in deze tijd het oer-oude feest waarvan de kerstboom nu het symbool is, te vieren.

Want dan is het feest het oude en het nieuwe feest.

J. BIJLEVELD

de heiligste plicht

De heiligste plicht van de mens is zijn moge-lijkheid van weten, gevoelen en willen tot de hoogste trap op te voeren, zowel in het leven van het individu, in de doeleinden van ge-meenschappen als in de ontwikkeling der ge-hele mensheid.

En ik geloof dat een in breder kringen levend begrip van de mate waarin de mens tekort-schiet in het verwezenlijken van zijn schitte-rende mogelijkheden, hem zal prikkelen om te leren hoe deze verwezenlijkt kunnen wor-den en dat dit het machtigste religieuze motief zal zijn in de eerstvolgende fase van onze menselijke evolutie. Als humanist is dit mijn geloof.

Julian S. Huxley (geb. 1887)

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 30 ct aan postzegels insluiten. (adv.)

BIHAR

Zonder overdrijving kan men toch wel zeggen dat er enkele weken geleden maar weinig mensen in Nederland ooit van Bihar hadden gehoord. Thans begint deze naam voor velen al wél een bekende klank te krijgen. Want wat is er namelijk aan de hand?

Meer dan twee jaar terug hield de Inter-nationale Humanistische en Etische Unie (IHEU) haar congres in Oslo. Deze Unie wordt gevormd door de diverse humanisti-sche organisaties in verschillende landen, in en buiten Europa. Tijdens dit congres nu bracht de Indian Radical Humanist Move-ment een voorstel ter tafel, dat huiselijk ge-zegd op het volgende neerkwam. „Kunnen wij niet, als internationale humanistische organisatie deel nemen aan het grote we-reldomvattende werk dat „hulp aan ontwik-kelingslanden” wordt genoemd? Is juist die hulp niet een uitermate humanistische? En wij uit India hebben voor dit doel een in alle opzichten passend project gevonden”. De Ind. Rad. Hum. Movement is wijdvertekt en beweegt zich vooral ook op sociaal ter-rein. Duizenden sociaal-werkers zijn er lid van en dragen op deze wijze idealen en doel-stellingen van het humanisme uit. Zij ook zijn dus bij uitstek op de hoogte van die gebieden waar ontwikkelingshulp dringend nodig is. Het project dat zij dan ook in In-dia aanwezen, was er een van het formaat waaraan een — toch altijd nog betrekkelijk kleine organisatie als het Internationale Hu-manisme — zich niet vertillen kon.

Het IHEU-bestuur heeft het project op zijn merites en mogelijkheden bekeken, het aan deskundigen voorgelegd en na enkele maan-den gaf men zijn goedkeuring aan de uit-voering er van.

Het project hoopt in de Indiase provincie Bihar ongeveer 16.000 te bereiken. In hoofd-zaak komt het plan hierop neer dat men het welvaartspeil in het betreffende gebied wil verhogen.

Nu is dat een fraai woord: welvaartspeil. In dit verband klinkt het echter bijna als een belediging. Want van enige welvaart is geen sprake: de bevolking leeft op de rand van de armoë, hun enige hoop ligt bij het welslagen van de oogst. Want als die mis-lukt, zijn er niet alleen geen verdiensten, maar betekent het tevens dat men de geld-schietters niet terugbetalen kan. Deze wo-ekeeraars vormen een plaag en een ram-p voor de arme boeren, zwoegend op hun kleine lapjes grond. Zij lenen n.l. geld aan de boe-ren op de te velde staande gewassen tegen

buitensporig hoge rente.

De landbouwmethode die gebruikt worden, stammen uit de middeleeuwen.

En in de eerste plaats zal dus gezorgd wor-den dat de boeren kennis maken met mo-derne methoden van akkerbouw.

Voorts wil men de gedwongen werkloosheid bestrijden (er is namelijk te weinig werk voor te veel handen) door de werklozen in te schakelen bij noodzakelijke projecten als dammen- en wegeaanleg. Hier zullen ook, naar men hoopt, enkele honderden bedelaars werk vinden. Daar naast zullen werkplaat-sen geopend worden waar eenvoudige am-bachten op eenvoudige wijze onderwezen worden, zoals manden en matten vlechten, schoenmaken, hoefsmeden.

Van veel belang wordt geacht het zeer per-sonlijke contact van de projectleiders met de bevolking. Het eerste jaar zal dan ook gemoeid zijn met de voorbereidingen door middel van bijeenkomsten en gesprekken. De resterende vier jaren zullen vooral prak-tisch zijn.

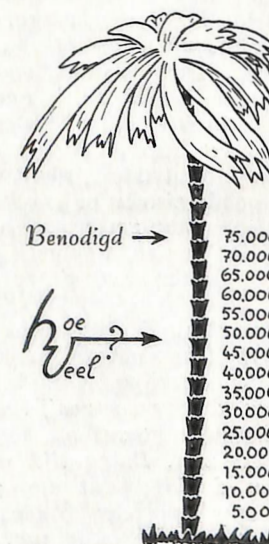
Maar wat heeft het Humanistisch Verbond Nederland nu uiteindelijk met het Indiase plan van Bihar te maken?, vraagt u zich af. Bij monde van voorzitter dr. J. P. van Praag, die tevens IHEU-voorzitter is, heeft het Ver-bond laten weten dat het zich garant stelt voor een bedrag van f 75.000,—, het bedrag dat nodig zal zijn nadat India zelf via Gou-vernement en particulieren f 60.000,— heeft uitgetrokken.

En zo zullen in de naaste toekomst de bijna 16.000 aangesloten Nederlandse Humanisten de helpende hand reiken aan bijna 16.000 mensen in het verre Bihar.

D. ROETHOF-ENSING

Giro 64.75.00 Bihar-actie

Stand op 30 december

URENDAGEN

Vergis ik mij niet, dan zal dit woord u bereiken, wanneer de oliebollen alweer verteerd of althans zeer taai zijn. Het is werkelijk niet overdreven: als een schaduw vliegen ze heen, die uren dagen maanden jaren. En al het heden wordt verleden, da's nogal duidelijk. Daar staat echter tegenover, dat alle toekomst te zijner tijd heden zal worden, zodat niemand bang behoeft te zijn, dat het heden uitgeput zal raken. Voorzover het lied van de uredagenmaandenjaren u niet meer helder voor de geest staat, herinner ik u er aan, dat het eindigt met de woorden: „Schoon 't u toegerekend blijft”. Dus geen dolle dingen doen in 1965!

Zoals gij ziet ben ik nog niet helemaal op dreef. Daar heb ik de eerste dagen van januari altijd wat moeite mee. Zo'n jaar is dan weer zo onafzienbaar lang. Daar moesten wij eigenlijk blij mee zijn en nu ik het goed bedenkt is deze constatering wel zeer in tegenspraak met de heenvliegen-als-een-schaduw-theorie.

Hier doet zich een boeiend, hoewel overoud probleempje voor, de betrekkelijkheid van de tijd. De achter ons liggende tijd is kort, de voor ons liggende lang. Op 31 december is een jaar niets, een zucht, een schaduw, een oogwenk. Op 1 januari is een jaar driehonderd vijfenzestig dagen, een eindeloze witte weg, waarlangs een man zich driehonderd vijfenzestig keer staat te scheren. (Ik zonder de elektriciens die zich in bed liggen te scheren nu even uit. Deze vorm van decadentie acht ik hoogst afkeurenswaardig. Een bed is om in te lezen en te slapen, niet om in te scheren). Hij zal zich rond tweeduizend keer de handen wassen en, gelijk Kästner terecht opmerkt, steeds dezelfde handen. Men moet reeds geeuwen als men aan zichzelf denkt.

Aangezien het mijn vak is allerlei zaken op te schrijven, moet ik er rekening mee houden, dat ik het komende jaar weer een paarhonderdduizend woorden tot zinnen zal moeten schikken. Dat mislukt wel eens. Het komt voor, dat ik een stukje overlees en tot mijn schrik bemerk, dat er wel woorden staan, doch dat kop en staart er aan ontbreekt. Dat is heel triest, want ik word betaald voor goede zinnen annex kop en staart. Gelukkig zijn er nog zettters aan wie men dan de schuld kan geven, hoewel deze mannen dan weer verwijzen naar de correctie en de opmakers.

Als ik u meedeel, dat ik reeds een jaar of zes, zeven te dezer plaatse moest erkennen, dat ik tot de overrijpe jeugd behoorde, zult gij begrijpen, dat er voor mij reeds heel wat urenjarenmaandendagen als een schaduw heengevlogen zijn. Enige tijd geleden vermeldde een dagblad dat een persoon het slachtoffer was geworden van een noodlottig verkeersongeval. „De oude man werd naar

het ziekenhuis gebracht”, zo eindigde het bericht, waaruit eerder gebleken was, dat de oude man juist het getal van mijn jaren telde. Goed, men moet zich er overheen kunnen zetten, maar bitter blijft het.

Soms, als ik de maandenjarenuredagen overzie, komt het mij voor alsof er niets wezenlijks is gebeurd. Zeker, men heeft lezen geleerd en enig schrijven, men is gehuwd, heeft enkele kinderen en vervolgens kleinkinderen gekregen, men heeft een paar wereldoorlogen zien voorbijgaan en straalvliegtuigen. Men komt er dan wel eens toe zich af te vragen, waarop nu verder het wachten nog is. Misschien, waarschijnlijk, zullen er nog een paar kleinkinderen komen, die zich later vagelijk een zeer oud en wrevelig persoon zullen herinneren tegen wie zij grootvader moesten zeggen. De straalvliegtuigen zullen nog wat supersonischer worden en de televisie op het vijfde of zesde net zal kleuren gaan vertonen. Ik heb er geen behoefte aan en het alderminst aan nog een wereldoorlog.

Gelukkig overkomt mij dit echter maar zelden. Vaker gebeurt het, dat ik, terugziende, bij mijzelf denk: „Alle mensen, wat een jarenuredagenmaanden! En wat is er veel gebeurd! Die zoele zon over de weiden en daarin wandelend wij beiden. Die heerlijke spanningen waarin ik geleefd heb en nog leef. De geslaagde ondernemingen. De boeiende veranderingen die ik heb mogen aanschouwen en die nog maar steeds doorgaan. Die kinderen die allang geen kinderen meer zijn, maar die ons nog steeds zo na aan het hart liggen. Die kleinkinderen die nu nog zo argeloos bezig zijn zich op het jaar tweeduizend voor te bereiden. Welk een belangwekkende wereld. Welk een belangwekkend proces in het leven.

En wie weet, wat voor bijzonders er nu weer in 1965 gaat gebeuren. Niet minder dan driehonderd vijfenzestig keer opstaan om nieuwe avonturen tegemoet te snellen. Driehonderd vijfenzestig dagen om plezier te hebben in de zon en de regen, de wind en de mist, de mensen, het eten en drinken, de dagtaak en de ontspanning. Om nog te zwijgen over de driehonderd vijfenzestig keren dat ik in bed hoop te stappen en het nachtelijk boekwerk ter hand hoop te nemen.

Een kostelijk perspectief. Eigenlijk jammer dat het alweer Driekoningen is. Een mens komt tijd tekort om dit allemaal te genieten. Want maandendagenurenjaren (heb ik dat al gehad?) vliegen als een schaduw heen. Gelukkig komt de pensioengerechtigde leeftijd langzamerhand in zicht. Dan zullen wij eindelijk tijd krijgen om het vele te verrichten, dat tot nu toe wegens tijdsgebrek moest blijven liggen. Er is nog een goede kans op een batig saldo en dat is nodig, want, ik zei het u reeds: alles wordt ons toegerekend.

H.H.